

Uit navolging. Ook wel omdat het zoo gewichtig schijnt. En óók wel — het hart is arglistiger dan eenig ding! — omdat we graag door het poortje van een onzekerheidje zouden ontkomen aan den greep van Gods duidelijk genoeg geopenbaarden wil.

Voor wie met de oprechte bede: „Heere, leer mij Uwen weg, leid mij in Uwe waarheid“, zijn oor openzet voor het Woord Gods, verdwijnen er heel wat vragen.

„Den oprechte gaat het licht op“.

B.

F.

Het adres voor deze rubriek is voortaan: MOL-
LERUSSTRAAT 12, BAARN.

HET BOEK VAN DE WEEK

Dr. L. P. v. d. Does, Christian Science als
sociaal verschijnsel. — N.V. W. D. Meinema,
Delft, 1933.

Dezen zomer promoveerde aan de Universiteit van Amsterdam de heer L. P. v. d. Does op een sociologische dissertatie, die we gaarne als „boek van de week“ bij onze lezers introducereeren.

Dr. v. d. Does stelde zich ten doel het sociaal effect, dat een sekte — in casu Christian Science — in de maatschappij heeft, na te gaan. Deze godsdienstvorm leende zich daar zoo uitstekend toe, omdat ze vóór alles — speciaal door de genezingen — praktisch is. Het was daarom voor den schrijver niet noodzakelijk, om op allerlei theologische en filosofische controverse in te gaan, hoewel uit het literatuur-overzicht blijkt, dat hij er goed mee op de hoogte is.

In het eerste hoofdstuk wordt een kort overzicht van de leer gegeven. Uitgangspunt is het principe dat stof niet bestaat, geen realiteit is, waar dan volgens de Scientisten door deductie uit zou volgen, dat zonde, ziekte en dood eveneens geen werkelijkheid zijn. Deze openbaring, of om met de Scientisten te spreken: deze ontdekking schonk Mrs Eddy, de stichtster van dezen godsdienst aan de wereld. Het leven van deze door haar aanhangers aanbeden en door de tegenstanders verguisde vrouw, behandelt de Schrijver in enkele bladzijden van een tweede hoofdstuk.

Nadat alzo een inleiding is gegeven op de stof, begint in het derde hoofdstuk het eigenlijke wetenschappelijke onderzoek naar Christian Science als sociaal verschijnsel.

Met gebruikmaking van de moderne historische methoden schetst de Auteur de verbluffende manier waarop de Christian Science organisatie heel spoedig in ledental toeneemt, de vestiging der practitioners (dit zijn de Christian Science dokters), het vormen der „societies“, die het begin van een kerk waren, de vorming der gemeenten, en den bouw van de schitterende Moederkerk in Boston. Na een twintigtal jaren vond men de aanhangers van de nieuwe leer overal in de Unie tot

in de kleinste plaatsen toe, terwijl in Europa de Science allereerst zijn intrede in Engeland deed. In Frankrijk zijn zelfs nu nog — zooals in alle Katholieke landen — weinig aanhangers, terwijl in Nederland er waarschijnlijk niet meer dan duizend zullen zijn, ofschoon deze godsdienstvorm hier te lande wel langzamerhand aan invloed toeneemt. De Schrijver doet uitkomen, hoe ingewikkeld het mechanisme der Christian Science organisatie is, en vertelt daarvan interessante dingen. B.v. dat iedere staat in de Unie en daarbuiten een Christian Science perscomité bezit, dat ervoor moet zorgen, dat er niets ten nadeele van de beweging in de pers wordt gezegd, of, wanneer dit toch gebeurt, onmiddellijk door de betrokken redactie een „correctie“ wordt opgenomen. Doch nog verder gaan de werkzaamheden van deze comités. Iedere vijandige publicatie trachten ze te onderdrukken. Speciaal omdat tot dit kerkgenootschap de meer welgestelden behooren, die over geld — hetgeen in de Vereenigde Staten macht beteekent, — beschikken, gelukt hun dit in vele opzichten. De schrijver weet met een groot aantal voorbeelden te bewijzen, dat verschillende boeken, die een aan Christian Science vijandige strekking hadden, opgekocht werden en nu zeer moeilijk te verkrijgen zijn. Gelukt het een auteur toch zijn boek gedrukt te krijgen, dan beschikt de organisatie nog over andere middelen om de verspreiding ervan te beletten. Dit bewijst de historie van het boek van Dakin. Reeds voor het verschijnen van dit werk, dat een kritische beschrijving van Mrs Eddy's leven geeft, deed de organisatie (mislukte) pogingen om het manuscript in handen te krijgen. Spoedig na de publicatie kregen de boekhandelaren, die het te koop aanboden, tal van brieven — de schrijver geeft hiervan voorbeelden — waarin met boycot en andere straffen werd gedreigd, indien men met den verkoop zou doorgaan. Zoo groot was de pressie die op de boekverkoopers werd uitgeoefend, dat 70 procent van hen het niet meer durfden verkoopen. De verschillende publicatiecomités bezochten eveneens de bibliotheken, die het werk hadden aangeschaft en vroegen de directies het niet uit te leenen, daar het een zeer onjuist beeld van Mrs Eddy's leven gaf. Door dit onderdrukken van de verschillende werken, die daardoor zeer zeldzaam geworden zijn, is het moeilijk aan gegevens omtrent de beweging te komen. Dr. v. d. Does ondervond die moeilijkheid. Hij moest reizen maken naar Engeland en andere landen om de literatuur die desondanks over Christian Science bestaat te vinden en te raadplegen. Maar zijn moeite werd beloond, getuige een, men zou zeggen bijna volledig literatuuroverzicht van meer dan vijfhonderd werken. Merkwaardig is het daarbij op te merken, hoe spoedig de literatuur betreffende de godsdienstsociologie verandert. Waren een tiental jaren geleden mannen als Weber nog de leidende figuren op dit gebied, nu worden ze door den Auteur nog ternauwernood vermeld.

Verscheidene interessante dingen worden voorts meegedeeld over de practijken der beweging. Men zou b.v. verwachten, dat de adepten van dezen

godsdienst het principe dat stof niet bestaat eveneens ten opzichte van het geld zouden doorvoeren. Niets is echter minder waar. Rijk zijn wordt door de Scientisten als een door-God-gezegd-zijn beschouwd. En de kerk zelf wist in den toch zoo korten tijd van haar bestaan schatten en rijkdommen te verzamelen, die verbazing wekken. Mrs Eddy, die aanvankelijk straatarm was, bezat toen zij stierf, een fortuin van meer dan drie miljoen, dat na haar dood aan de kerk kwam, en deze in financieel opzicht weer sterker maakte. Zeer merkwaardig zijn voor den buitenstaander de middelen die „Moeder“ (want aldus werd de stichtster genoemd) gebruikte, om geld bijeen te brengen. Iederen nieuwen druk van „Science and Health“, het werk dat Mrs Eddy schreef, moesten de Scientisten koopen, hoewel in den nieuwen druk soms slechts een paar regels veranderden, en ook werden de aanhangers verplicht zich op al de Christian-Science-periodieken te abonneeren. Als Mrs Eddy voor een van haar vele processen die ze voerde geld noodig had, vroeg ze dat aan de geloovigen voor... nieuwe japonnen. De Schrijver geeft tientallen soortgelijke voorbeelden, waaruit inderdaad blijkt, dat Christian Science de kerk van de volle portefeuille is.

Men is geneigd de vraag te stellen: rees er nooit verzet tegen deze methoden, die van godsdienst een handelszaakje maakten? De Schrijver voorziet en beantwoordt haar. Inderdaad waren er al en toe ontevreden elementen in de beweging. Maar Mrs Eddy, en ook de directeuren die na haar dood in 1910 de leiding op zich namen, kenden ten opzichte van zulke personen geen genade. Ieder die niet onmiddellijk gehoorzaamde werd uitgebannen (dat blijkt uit de lijsten van verwijderde personen die de Auteur samenstelde). Tevens werd er zeer nauwkeurig op gelet wie tot de kerk werden toegelaten. De meeste leden ondergaan een proeftijd van enkele jaren. Men weet dan meestal wel in hoeverre ze te vertrouwen zijn.

De kern van dezen godsdienst vormen de genezingen, die de schrijver met groote objectiviteit bespreekt; de mislukkingen worden niet vergeten. Het meest interessante deel van dit werk lijdt mij het verklarende. De schrijver, die aan het begin zegt een descriptieve studie te zullen geven, gaat voor deze verklaring van de feiten uit, en vervalt niet in geredeneer, maar doet tegen den fellen achtergrond van de Amerikaansche samenleving deze „godsdienst-handelszaak“ die in de Unie zoo'n groote betekenis heeft, scherp zien.

Zonder phrasen, zonder zoeken naar sub-ordinaties van oorzaken maakt hij duidelijk welke de redenen, de diepste oorzaken, waren dat de menschen tot de Science kwamen, en waarom deze godsdienst een dergelijke aantrekkingskracht uitoefende.

We kunnen dit werk in de belangstelling van onze lezers aanbevelen. Het is een welkome aanvulling van de schaarsche literatuur die in Nederland over de sociologie van den godsdienst bestaat, om over Christian Science maar niet te spreken. C. T.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

De psychische ontwikkeling van den mensch tusschen
zijn dertigste en vijfzigste jaar

door Prof. Dr J. WATERINK.

I.

Misschien zijn er onder mijn lezers niet weinigen, die het onderwerp van dit artikel ietwat vreemd vinden. Natuurlijk, men kan wel spreken over de psychische ontwikkeling van een kind. Men wil ook nog wel spreken over de ontwikkeling van een jongmensch in de puberteitsjaren. Misschien erkent men zelfs, dat die ontwikkeling zich voortzet tot ongeveer het dertigste levensjaar — maar als iemand dan ook zoo ver gekomen is, dat hij dertig jaar is, dan is hij toch stellig wel uitgegroeid. Kunnen wij dan ook nog spreken van een psychische ontwikkeling?

En ik hoor een ander reeds opmerken, als hij het onderwerp van deze schets hoort: „de psychische ontwikkeling van den mensch tusschen zijn dertigste en vijfzigste jaar“. „Wat kan dat zijn, want ik beleef elken dag het verschil tusschen man en vrouw en de verscheidenheid die er is in beider psychische gesteldheid“.

En nog een derde wil ik even aan het woord laten komen: Het is de man die opmerkt, dat de jaren dertig en vijfzig dan toch wel heel willekeurig gekozen zullen zijn, stel dan dat er sprake is van een psychische ontwikkeling gedurende die jaren.

Wel, mijne lezers, als deze bezwaren bij U opgekomen zijn, dan hebt gij van uw standpunt volkomen gelijk. Wanneer ge denkt, dat de ontwikkeling van den mensch tusschen het dertigste en vijfzigste jaar geen ontwikkeling is in denzelfden zin als de ontwikkeling die wij bij het kind waar-

nemen, dan hebt ge gelijk. Wanneer ge denkt, dat wij bedoelen willen, dat de psychische ontwikkeling van den man eenzelfde is als die van de vrouw en wanneer ge meent, dat ge dat in ons onderwerp kunt lezen, dan hebt ge ook gelijk, dat ge tegen ons onderwerp bezwaar maakt.

Maar wanneer ge denkt, dat de jaren dertig en vijfzig willekeurig gekozen zijn, dan hebt ge ongelijk. Tenzij dan dat ge zoudt meenen, dat jaargrenzen in de zielkunde strakke, onbewogen grootheden zijn. Want dit wil ik wel dadelijk zeggen: de jaargrenzen beteekent in de psychologie altijd een „ongeveer“.

Maar als ik u mijn onderwerp even nader toelicht, dan zal u blijken, dat uw onderstelling onjuist was. Het was niet de bedoeling om te zeggen, dat de ontwikkeling tusschen het dertigste en vijfzigste jaar een ontwikkeling is in denzelfden zin als van baby tot jongeling. En het is evenmin de bedoeling om u in den waan te brengen, dat er geen onderscheid bestaat in psychisch opzicht tusschen man en vrouw. Trouwens zooveel naïefheid zult ge mij bij mijn bedoelingen toch ook moeilijk kunnen toedichten.

Maar toch kunnen wij wel degelijk van een ontwikkeling tusschen het dertigste en vijfzigste jaar spreken. Er is wel degelijk een groei, zij het dan ook niet steeds een groei zooals wij dien opmerken in de lente, maar ook in den zomer komt er nog het St. Janslot in de natuur. En is het geen verdere groei van den boom, wanneer straks aan zijn takken de vruchten rijpen? Is het geen ontwikkeling aan den struik, wanneer deze straks gloeit in de herfstzon met rijpe, kleurige bessen? Zie, in dien zin kunnen wij wel degelijk van ontwikkeling spreken, ook in den nazomer. En in dien zin, maar dan nog met veel rijker gedachten, kunnen we spreken van de ontwikkeling van den mensch tusschen zijn dertigste en vijfzigste jaar. En als wij dan spreken over de ontwikkeling van den mensch, dan is daarbij ook wel degelijk gedacht aan het feit, dat er eenige algemeene wetten zijn, die de ontwikkeling, zoowel die van den man als die van de vrouw, beheerschen. En natuurlijk

is er dan verscheidenheid, zooals er verscheidenheid is in de ontwikkeling tijdens de puberteit, en de jongen ook dan een gansch ander beeld vertoont dan het meisje.

En nog verder moet ik mijn onderwerp rechtvaardigen. Ik noemde het dertigste en vijfzigste jaar als grenzen. En het zijn grenzen, mits ge slechts zoo goedwillig zijt, daarbij te verstaan wat wij straks noemden de algemeenschap van de waarde van het cijfer bij de grensaanduiding in de zielkunde. Dertig jaar, dat is omstreeks de tijd waarin de dertig jaren volbracht zijn. Vijftig jaar, dat is ongeveer de tijd, waarin de eerste halve eeuw des levens zich afsluit. Dertig jaar en vijfzig jaar, het zijn de jaren van de twee keerkringen des levens. Omstreeks het veertigste jaar passeert de levenszon de middag-hoogte van het menschelek prestatievermogen. Omstreeks veertig jaar is de mensch op de volle hoogte van zijn kracht. En zooals de hooge bergtoppen een voorpost hebben in het „Joch“, waar men rust voor men de punt gaat bestijgen, zoo heeft 's levens hoogtepunt omstreeks het veertigste jaar een reeds ver omhooggeheven voorstation in het dertigste, waar de laatste voorbereidselen voor den stormloop naar 's levens gloriepunt worden gemaakt. En zooals men op het „Joch“ na het afdalen van de verheven spits zich nog wel hoog weet, maar toch weemoedig omziet naar hetgeen achter ligt, zoo is het vijfzigste jaar het jaar, waarin het bewustzijn doordringt, dat 's levens bergtocht zijn hoogste punt bereikte; al is er dan nog kracht; al is er dan nog ongebroken levenszin.

Tusschen de jaren dertig en vijfzig ligt alzo voor den mensch de tocht over 's levens hoogtepunt. En heel de psychische ontwikkeling van den mensch in deze jaren hangt ten nauwste met dezen overgang in de levensrichting samen. Eerst richt het leven zich nog telkens naar boven, naar het verder klimmen, naar het omhoog groeien. Ergens in deze twintig van de beste levensjaren gaat de lijn naar beneden buigen en begint het afdalen. En nu kunnen wij het beeld van den berg vasthouden.

ZEN
E

Evangelisa

Als Gie
deugd m
der and
eer ach
Leonin
stand b
jonge w
woord v
dan een

De Kam
van zeer
bejegening
hem en z
Hij verwi
gehouden
door niem
aan een
den raad
toch altij

„Partij
anders de
ommozele
ik heb va
lijke liefc
den goede
zijn abse

— „Ja!
staat, reg
justitie of
zijn wij m
als met c
over spr
inderdaac
weinigen“.

— „Nie
zooals g
mensch,
door ster
Christend
leen de e
harte bij

— „Na
harte“, v
niet licht
een boos
kennis zo
zedelijk
zoo laag

Sommig
langzaam
kortsten
vlakke h
moelzaam
boven, of

ren kant
levens ga
langs gele
vinden da
de andere
beneden
naar bov
langzaam
en jaren
hoogte, n

Verder
zijn mens
tocht over
maar de
redig met
Anderen
treintje
spanning
welletjes
plezier zi
laten trek
slechts n
geeft en c

Doch r
spreken c
waarom
koos. Het
deze jare
omstreeks
gorden to
punt en
bewustzij

Een be
leeftijden
het keerp
jarigen n
den veer

ZENDING EN EVANGELISATIE

Evangelisatie-motieven uit de werken van Mevrouw
Bosboom-Toussaint.

Een scherp duel.

II.

Als Gideon den Kanselier toevoegt: „Uw strakke deugd mist zoo wat de lenigheid, om zich naar der anderen zwakheid te plooiën; vandaar dat ge eer achtling wilt dan genegenheid”, antwoordt Leoninus: „Met al uw lenigheid zie ik u toch weerstand bieden, waar ge het passend acht, mijn jonge welwaarde!” En dan is het rake wederwoord van Gideon: „Men breekt lichter een lans dan een veer”.

De Kanselier is er blijkbaar op uit, om op grond van zeer onaangename verdenkingen en pijnlijke bejegeningen ten opzichte van Gideon, tusschen hem en zijn collega's verwijdering aan te brengen. Hij verwijt hem, dat hij zich daarin onzijdig heeft gehouden, en dat hij daardoor „als de vleermuis door niemand als de hinnen erkend wordt. Zoo gij u aan eenige partij hadt aangesloten (ik geef u den raad niet, ik zeg alleen wat het is) zoudt ge toch altijd zekere bondgenooten gehad hebben.”

„Partij te kiezen”, zegt Gideon, „voor iets anders dan de Christelijke waarheid en verdrukte onnoozelen, voegt mij niet naar de begrippen, die ik heb van mijn stand, doch, mij dacht, de Christelijke liefde zou toch sommigen moeten bewegen den goeden naam van een broeder te verwerpen in zijn absentie”.

„Ja! de christelijke liefde, zooals gij die verstaat, regeerde die de wereld, dan kon men zonder justitie of politie den staat beheeren, maar zoover zijn wij nog niet. Het is met de Christelijke liefde, als met de ware filosofie, men hoort er velen over spreken, doch ze in praktijk te brengen, inderdaad wijsgeer te zijn, daartoe brengen het weinigen.”

„Niet vreemd, achtbare Heer! de filosofie, zooals gij die verstaat, onderstelt een volmaakt mensch, in zoover volmaaktheid te bereiken valt door stervelingen; de voorname eischen van het Christendom zijn minder zwaar, zij vorderen alleen de erkenning van schuld en een boetvaardig harte bij het geloof aan...”

„Naar mijn verstand van het menschelijk harte”, viel de Kanselier in, „is de eisch gansch niet licht, daar ik mij niet kan voorstellen, hoe een boos en dwaas mensch tot zulke mate van zelfkennis zou kunnen komen, noch waartoe een goed zedelijk mensch de taak zijner volmaking van zoo laag een stelling zou behoeven op te vatten”.

Sommigen klimmen op aan den steilen kant, langzaam en worstelend, maar toch langs den kortsten weg en dalen dan weer af langs de vlakke helling, langzaam, rustig, kalm. Anderen, moeizaam omhooggeklimmen, zijn ternauwernood boven, of zij merken, dat de helling aan den anderen kant nog steiler daalt en de aftakeling des levens gaat ontzaglijk snel. Weer anderen klimmen langs geleidelijk stijgenden weg op, komen boven, vinden daar een korte vlakke en merken, dat aan de andere zijde van den berg het o zoo snel naar beneden gaat. En weer anderen zijn er, die, kalm naar boven geklimmen, ook weer even kalm en langzaam dalen, stil, zonder dat zij het merken, en jaren lang wanen zij, dat zij nog zijn op de hoogte, nog eenzelfde levensuitzicht hebben.

Verder zou ik kunnen gaan met mijn beeld. Er zijn menschen, wier levensstocht gelijk is aan den tocht over een hoogen berg, zij klimmen heel hoog, maar de hoogte, die zij bereiken, is dan ook evenredig met de moeite, die het klimmen hun bracht. Anderen zijn er, die zich slepen laten met een treintje halfweg de hoogte, die zij met wat inspanning zouden kunnen bereiken en het dan welletjes vinden en aan den anderen kant met plezier zich even gemakkelijk weer naar beneden laten trekken. Maar dit zijn de gemakzuchtigen, die slechts nemen wat het leven hun in den mond geeft en die 's levens worsteling niet kennen.

Doch niet langer wil ik in beeldspraak tot U spreken over ons onderwerp. Gij verstaat nu wel, waarom ik nu juist de jaren dertig en vijftig koos. Het is immers vanwege het feit, dat tusschen deze jaren ligt de knik in de levensbaan, en dat omstreeks het dertigste jaar valt het zich aangeordnen tot den laatste loop naar 's levens hoogtepunt en omdat omstreeks het vijftigste jaar het bewustzijn doordringt, dat dat hoogtepunt voorbij is.

Een begaafd schilder heeft de onderscheiden leeftijden van den mensch in beeld gebracht bij het keerpunt van elk tiental jaren. Den dertigjarigen man stelde hij voor als een wilden stier, den veertigjarige als een leeuw en den vijftig-

— „De inwerking des Heiligen Geestes vermag zulke zelfkennis te werken in den eenen en den anderen en tot de erkenning te brengen, dat al zijn zedelijkheid nietwes is dan een reiner uiterlijk omhulsel van het innerlijk zondig gemoed”.

— „Beste Gideon! ik geloof, dat ge op den weg zijt ons profijtelijke leeringen voor te houden, alleen, ze dienen hier niet ter zake. Ik voor mij heb sinds lang erkend en toegestemd, dat de Evangelische leer haar hooge waarde heeft, zonder noodig te achten daarvoor te ruilen de som der wijsbegeerte, die ik heb kunnen machtig worden, bespaar u dus de moeite te mijnen gevalle; met den heer Marnix kunt ge dit onderhoud te elker ure voortzetten”.

De beide mannen, die trachten op elkander invloed te oefenen, houden dus elk van hun kant het koord streng vast. „Bespaar u de moeite”, zegt de Kanselier tot Gideon; en deze wijst den voorslag om den kerkdienst met den dienst van het vaderland te verwisselen beslist af.

Met het oog op de verkeerde handelwijze van zijn medebroeders jegens hem zegt hij: „Elieve, goede heer! moet men dan een cause verlaten, omdat zij slecht wordt gediend? dat voorwaar hebt gij mij door uw exempel niet geleerd.”

De jonge prediker houdt dus krachtig stand en weigert fier vrijwillig ter zijde te treden.

Naar hun uiterlijke gestalte zien wij deze beide mannen van zoo scherp belijnd karakter sprekend geboeliseerd, als mevrouw Bosboom, in het vierde deel van Gideon Florensz, den lezer geluige doet zijn van een gesprek, door hen in een der zalen van het oude Haagsche Binnenhof gehouden. Bij de schemerachtige verlichting van een koperen kroonlichter, die in het midden van de zaal hangt, zien wij hen staan aan het einde van een lange tafel in drukke onderhandeling. Het grijze hoofd en de strakke, scherpe trekken van den Kanselier vormen een zeer in 'toeg vallend contrast met Gideons fijn en bewegelijk gelaat. Zijn goudblonde lokken, neerhangend over een smalen halsboord geven iets eigenaardig jeugdigs en bekoorlijks aan den jongen Doctor; een jongeling gelijk, te midden van de achttare regentenfiguren met hun gekorte haren en breedgerande kragen rondom den forsch kop.

De wat gebogen gestalte van den Kanselier doet onwillekeurig denken aan een vraagteken. En zijn hoofd en hart steken inderdaad vol vragen en problemen! Gideons kaarsrechte verschijning maakt den indruk van een uitroepteken. Hij is een welbewust drager van het getuigenis zijns Gods. Leoninus leeft geheel in en voor het heden, Gideon beschouwt alle dingen bij het licht der eeuwigheid. De blik van den Kanselier richt zich steeds op den wisselenden thermometer der wijsbegeerte en der zedekunde. Gideons oog staart altijd op het onbedriegelijk kompas van Gods Woord. De Kanselier is telkens verstrikt in de verbijsterende randselen der menschen, Gideon handelt en wandelt in de vreeze des Heeren. De Kanselier is een man van denken en redeneeren,

jarige als een vos. De dertigjarige vrouw daarentegen zag hij als een blanke zwaan, de veertigjarige als een trouwe klokken, de vijftigjarige als een spinnende poes.

Ik wil gaarne aannemen, dat de schilder gelukkiger was bij de uitbeelding van den man dan bij de penseeling van de vrouw, maar toch ligt er in deze teekening een pracht van gedachten.

Ook ten opzichte van wat hij ziet achter de vrouw ligt iets heel moois. De zwaan is schooner nog dan de kloek, maar zij is met haar kinderen gebonden aan het water en zij houdt zich in de buurt van haar nest. De klokken daarentegen trekt er met haar kuikens op uit en staart verbaasd naar een paar jonge hanen, die waarlijk al probeeren te kraaien. En de spinnende poes ziet, hoe daar in de verte haar volwassen jongen aan het muizen-vangen zijn, maar zelf kruipt zij knusjes in het hoekje van den haard.

Maar beter nog getroffen is het beeld van den man op de onderscheiden leeftijden waarop hij werd voorgesteld.

De dertigjarige is de sterke, maar hem ontbreekt nog de levenswijsheid om zijn kracht wijs toe te passen. Hij is als een jonge losgebroken stier, die alles omver wil loopen en die zich een rijk wil veroveren, maar die er dan niet op let, hoe hij veel kostelijk goed vertrapt met loggen pool. De veertigjarige is de leeuw, die sterk is en in het leven op roef uitgaat, maar die ook de fierheid kent en de wijsheid als een koning. Hij verstaat het leven en heerscht erover. Hij vraagt het leven zijn buit en als overwinnaar treedt hij elken nieuwen dag het licht tegemoet.

De vijftigjarige is als een vos. Neen, denk nu niet aan de bijgedachte die hier mogelijk is, de bijgedachte aan oneerlijkheid. De vos is de slimme, die, waar hij het in kracht moet afleggen tegen den stier en den leeuw, door zijn meerdere wijsheid, door zijn kennis van het leven, door zijn begrippen van de omstandigheden alle soortgenooten toch weet te beheerschen en zich straks na zijn tochten door het leven met een grimlach in zijn hol Maupertuis terugtrekt.

hij voelt zich vaak peinzensmoede; Gideon is een bidder, die in al de moeilijkheden van zijn leven nieuwe kracht ontvangt door den verborgen omgang met God. De tegenstelling tusschen deze beiden spitst zich toe op dit eene: Gideon is een man der „Godkunde”, gelijk mevrouw Bosboom het gaarne uitdrukt, de Kanselier een man der zedekunde.

De Kanselier is een van die menschen, die den Bijbel ter zijde leggen, en, zoo zij meenen, genoeg hebben aan het licht der rede. Hij gevoelt zich een krachtig, een wijs man. Een eminentie. Doordrongen van het gewicht zijner hooge positie en gevoel van hoogheid. Hij beschouwt en gedraagt zich in alles als de meerdere van Gideon. Ofschoon goedgehartig, houdt hij zich als den sterkere, die dezen met mededoogen wat toegeeft.

Ten volle echter geldt van hem het woord des Apostels: „zich uitgevende voor wijzen zijn zij dwaas geworden”, Rom. 1:22. Hij acht de kerk des Heeren bijna een schadelijke, althans een nutteloze zaak. Ofschoon hij erkent, dat de Evangelische leer haar hooge waarde heeft, wil hij haar echter volstrekt niet inruilen voor de som der wijsbegeerte, die hij zich had verworven. En hoe gering hem die hooge waarde is, blijkt uit het feit, dat hij het de moeite niet waard acht, zich door Gods Woord te laten onderrichten, op welke wijze de Heere gediend wezen wil. De Bijbel, waarin de kinderkens worden gesteld boven de wijzen der wereld, was hem een ergernis. Leoninus bezat al de gaven der gemeene gratie, maar van de particuliere genade was hij volstrekt vervreemd. Deze was hem een beleediging, stuitte hem tegen de borst. Geen wonder, dat al Gideons woorden op hem niet den minsten indruk maakten. Zij ketsen op zijn eigengerechtig hart af, als een stok, die op een steen wordt geslagen. J. P. T.

II. PERSCHOUWING

De op hoop van zegen gedooide dominee.

In „Den Gulden Winckel” staat iets (onder Tijdschriften-schouw) over een opstel van Anton van Duinkerken (in „De Gemeenschap”). Deze had het over het „nieuwe verzamelwoord vitalisme.” Geciteerd wordt:

Wat men in Holland „vitalisme” leerde noemen was aanvankelijk een gulzige levensaanvaarding, nooit zoo duidelijk onder woorden gebracht als door Marsman toen hij dichtte:

.....mijn vurige lach
drinkt uit ontzaglijke schalen
van lucht en aarde
den opalen dag.

Weer willen wij de beeldspraak loslaten en komen tot de concrete gegevens.

Wij behandelen dan eerst die feiten, welke in het leven van man en vrouw dezelfde zijn.

Omstreeks het dertigste jaar dringt bij den mensch het bewustzijn door, dat er aan het klimmen, dat er aan het winnen op den levensstocht eenmaal een einde komt. Dit hangt ongetwijfeld samen met het feit, dat voor de meeste menschen omstreeks het dertigste jaar het hoogtepunt van het leven in het gezicht komt. Niet alsof zij het reeds bereikt hebben, maar omstreeks het dertigste jaar weet een mensch gewoonlijk wel, hoe hij het leven en hoe het leven hem ontvangen heeft. De man aan de bank weet wel, of hij erop hopen mag, dat hij het nog eens brengen zal tot procuratiehouder of dat hij met minder zal moeten tevreden zijn. De arbeider weet wel, of hij misschien eens ploegbaas of opzichter zal worden, dan wel of hij heel zijn leven tevreden zal moeten zijn met elken dag te loopen achter hetzelfde karrelje.

En nu kunnen wel allerlei levensomstandigheden meewerken om een zwakke hoop te verlevendigen of om een sterke hoop te beschamen, maar dit neemt niet weg, dat omstreeks het dertigste jaar de meeste menschen een min of meer klaar besef hebben omtrent datgene wat zij hoogstwaarschijnlijk als hun maximum van het leven hebben te wachten.

Daarbij komt, dat omstreeks dezen leeftijd de mensch tot de ontdekking komt van zijn volle kracht. De gedachte is wel eens uitgesproken, dat niemand eenig ding in zijn leven presteert, waarvan de idee vóór zijn drie en dertigste jaar niet bij hem levendig is geweest. Ik durf de juistheid van deze gedachte niet te poneeren, maar wel staat vast, dat zoo ongeveer het dertigste jaar de mensch zich richt op de breedte en de diepte van het leven naar de mate van de gaven en de krachten die hij van God ontving.

Vandaar dat in de meeste levens van den man tusschen het dertigste en vijfendertigste jaar de weg zich opent naar datgene wat zijn levenshoogtepunt wordt.